

Юрій Джулай

КОНЦЕПТУАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИК ПЕРЕЧИТУВАННЯ ТА ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ «ПАТЕРНІВ КУЛЬТУРИ» Р. БЕНЕДИКТ

У статті досліджено найвагоміші авторизовані ініціативи концептуального переосмислення ідеології патернів культури Р. Бенедикт за останні тридцять років. Аналіз цих ініціатив проведено не заради виділення останніх тенденцій переосмислення ідеології патернів культури, а заради визначення їхньої реальної спроможності внести важливі концептуальні уточнення у відпрацьований канон репрезентації поняття патерну культури у версії Р. Бенедикт. У статті показано, що поняттям, яке має доповнити канонічний опис ідеології патернів культури Р. Бенедикт, є поняття «диспозиційної дескрипції» Дж. Буна, яке суттєво міняє конфігурацію ніщанського складника в описах живих індіанських культур. У статті також розглянуто прояви «мультиплікативної критики» з праці «Патерни культури» Р. Бенедикт, яка також може стати новим важливим елементом опису концептуального змісту поняття патерну культури.

Ключові слова: Р. Бенедикт, Б. Бабкок, Ф. Бок, Дж. Бун, патерни культури, аполлонійська культура, діонісійська культура, Ф. Ніцше, диспозиційна дескрипція, мультиплікативна критика.

Постановка проблеми. Праця Рут Фултон Бенедикт (Ruth Fulton Benedict) «Патерни культури» (Patterns of culture), що вийшла друком у 1934 р., вже давно зберігає статус найпопулярнішого антропологічного доробку ХХ століття. В останньому перевиданні «Історії антропологічної теорії» П. Еріксона та Л. Мерфі визначено навіть найбільш життєздатний формат такого ідейного засвоєння, який щоразу повторюється в гарно ілюстрованому баченні кожної культури крізь її власну конфігурацію, або гештальт (Erickson and Murphy 2017, 134). Концептуальний обсяг рецепції та супроводу ідеології «Патернів культури» за період від виходу до сьогодні можна умовно розподілити на два підпростори. Перший з цих підпросторів (S1) можна було б умовно назвати енциклопедичним. У ньому презентацію культури як патерну у відповідній праці Р. Бенедикт підпорядковано канону історичного опису розвитку антропологічних теорій у поняттях і особах дослідників, або канону опису історичного розвитку ключових понять психологічної антропології. У статті цей підпростір позначено працями П. Еріксона та Л. Мерфі (Erickson and Murphy 2017), Д. Мура (Moog 2012), Х. Сідкі (Sidky 2004). Другий підпростір (S2) концептуального супроводу ідеології праці Р. Бенедикт у статті репрезентовано працями, які на сьогодні втілюють досвід проб «перечитування» та переосмислення концепції патернів культури Р. Бенедикт не тільки по суті, а й за назвою. Цей підпростір зайняли праці Б. Бабкок (Babcock 1992), Ф. Бока та С. Левіта

(Bock and Leavitt 2019) і Дж. Буна (Boon 1997). Головним питанням до досвіду цих ініціатив завжди було і залишається питання наявності результатів, які можуть уточнити канонічну презентацію концептуального і методологічного складника праці «Патерни культури» Р. Бенедикт.

Стан наукової розробки теми. Кожна з вказаних праць, що зайняла місце у підпросторі перечитування та переосмислення праці Р. Бенедикт (S2), мала власний тематичний горизонт бачення концептуальних уточнень концепції патернів культури. Для Б. Бабкок основою уваги до перечитування праці Р. Бенедикт стало вивчення балансу наближення та віддалення концепції патернів культури до ідей та понять аналізу культур, як за межами антропології, так і в узагальненнях антропологів (Babcock 1992, 58–66, 74–76). А от для Дж. Буна практика перечитування «Патернів культури» Р. Бенедикт була частиною викладання антропології. У ньому і було напрацьовано особисте критичне розуміння концептуальної композиції «Патернів культури», якому сприяла реакція здорового глузду студентів та реакція професійних вчених, якою Дж. Бун і перевіряв його (Boon 1997, 25). У праці ж Ф. Бока та С. Левіта критичне переосмислення концепції патернів культури Р. Бенедикт відразу ставало складником зразка критичної історії антропологічних вчень, канон якого вони і представили. Цей варіант критичного переосмислення набув вигляду верифікації покрокового руху від змісту поняття патерну культури,

який воно мало до праці «Патерни культури», через зміни в праці Р. Бенедикт, які дозволили Р. Бенедикт провести класифікацію культурних і психологічних патернів культур індіанських племен добу, зуні, квакіутль (Bock and Leavitt 2019, 32–40). Але системна оцінка результатів практик перечитування і практик переосмислення праці «Патерни культури» Р. Бенедикт обов'язково має брати до уваги пояснення К. Гірца особливостей присутності теоретичних узагальнень в антропологічних описах давніх культур (Гірец 2001).

Мета статті – провести текстову перевірку концептуальних уточнень, уже зроблених у множині обраних праць з підпростору перечитування та переосмислення «Патернів культури» Р. Бенедикт (S2), задля оцінки можливості внесення цих уточнень в *енциклопедичний* формат концептуальної презентації методологічних особливостей цієї праці.

Виклад матеріалу дослідження. Звернемося відразу до праці Б. Бабкок «Не в абсолютній самоті: перечитування Рут Бенедикт» (Babcock 1992, 58–66, 74–76), в якій вказані сторінки присвячено виключно опису концептуального супроводу «Патернів культури» Р. Бенедикт. У цьому описі особливе місце займає хронікальний опис концептуальної опіки М. Мід на етапі ознайомлення з рукописом майбутньої книги, у листуванні та редагуванні згодом наступних видань з власною передмовою. Остання, разом із передмовою Ф. Боаса, згодом стала концептуальним орієнтиром для читача та всіх подальших перевидань праці Р. Бенедикт (Benedict 1959, VII–X). На етапі роботи Р. Бенедикт із рукописом майбутньої книги в опис цієї опіки було внесено тактовне застереження її від ходи до радикального очищення власних антропологічних узагальнень від філософії, яку на той час яскраво продемонстрували А. Р. Редкліф-Браун та Б. Маліновський. Зокрема, у наведених Б. Бабкок двох рядках з листа М. Мід остання позначає згаданими вище прізвиськами антропологів фактичний початок нової епохи повного вигнання філософських понять та дедуктивного мислення, яким відтепер живе антропологія (Babcock 1992, 58–59, 74).

У полі зору представників практик «перечитування» також завжди були і рекомендації Р. Бенедикт від Ф. Боаса та Е. Сепіра щодо необхідності ввести виклад дослідження відмінностей культур племен квакіутль, зуні та добуа в коло його оцінки академічною спільнотою, передовсім, через визначення місця свого дослідження серед уже наявних досліджень культури за

межами антропології. Завдяки такій генеалогічній презентації у науковій спільноті мало б виникнути збалансоване концептуальне налаштування на сприйняття ідей «Патернів культури». З боку Ф. Боаса цю генеалогію пропонувалося встановити по лінії ідей В. Дільтея, а з боку Е. Сепіра – по лінії ідей О. Шпенглера (Babcock 1992, 59–60).

Порівняльний текстовий аналіз праць Р. Бенедикт демонструє наявність реакцій на всі ці застереження та пропозиції. Застереження М. Мід стало причиною вилучення з «Патернів культури» критичного коментаря праці П. Радіна «Первісна людина як філософ» (Radin 1927), який був у статті «Конфігурації культури Північної Америки» (Benedict 1932, 11, 23). У цій статті критика П. Радіна була зв'язаним критичним аргументом, бо була одночасно і складовою частиною критики узагальнень Б. Маліновського з вивчення культур Тробріанських островів та Меланезії (р. 23). На думку Р. Бенедикт, П. Радіна та Б. Маліновського об'єднала однакова помилка: передчасного подання особливостей локальних культур стародавності, як особливостей усіх інших живих локальних давніх культур, так і культури загалом. У П. Радіна цю помилку закладено через вкрай незначну базу репрезентації відмінностей культур, яку складають інтуїції супроводу ситуацій включення людини в природу та соціальні групи, які акумулюють досвід за зразком інтуїцій з боротьби людини за соціальний престиж (Radin 1927, 31–32). Помилка ж Б. Маліновського, на думку Р. Бенедикт, полягала в передчасній репрезентації системи розгалуженої системи підтримки виконання сімейних обов'язків не як культурної традиції, що поширено серед племен Тробріанських островів та Меланезії, а як особливості будь-якої культури, без подальшого дослідження фактичного поширення цієї традиції на островах та суходолі Меланезії (Benedict 1932, 23).

У «Патернах культури» оцінка відомих висновків Б. Маліновського з описів культур Тробріанських островів та суходолу Меланезії отримала від Р. Бенедикт два виміри. Перший вимір оцінки склала теза про те, що картини життєздатності, наявні в описах функціонування згаданих культур, є знаковою подією в антропології. Вони принесли переконливу альтернативу звичним картинам анатомічного розтину померлих культур, на яких було сконцентровано увагу дослідницьких практик дифузійністів (Benedict 1935, 35). А ось другий вимір цієї оцінки був трохи оновленим прописом уже зафіксованого

раніше головного недоліку узагальнень Б. Маліновського з живих картин та описів поширених практик підтримки взаємозобов'язань серед племен Тробріанських островів. Інтегроване в єдину живу силу життя цих племен, яку підтримує наріжний послух сім'ї, прояви послужливості за її межами, особлива регіональна магія та поширене розчинення в домашніх справах сім'ї, Б. Маліновський почав кваліфікувати вже не тільки як підтвердження життєздатності культури локального типу, що має певну індивідуальну конфігурацію, а як таку, що відкриває найглибшу форму культурної інтеграції, яку можна відразу поширювати на весь простір культур первісного світу (р. 35).

В аналітиці перечитувань, яку вела Б. Бабкок, розгляд звернення Р. Бенедикт до праць В. Дільтея згідно з рекомендаціями Ф. Боаса мав унаочнити зміст найважливішого висновку В. Дільтея, отриманого з дослідження найбільш тривалої і системної спроби раціоналізації життя – філософської, який сприйняла і використовувала у своєму вченні про патерни культури Р. Бенедикт (Babcock 1992, 60). Рух до цього висновку мав засвідчити фрагмент з «Патернів культури», в якому Р. Бенедикт звертає увагу на те, що В. Дільтей у праці «Типи світогляду та виформування їх у метафізичних системах» (*Die Typen der Weltanschauung und ihre Ausbildung in den metaphysischen Systemen*) намагався пояснити, що відмінність філософських систем відобразила не тільки різноманітність людського життя, стійку різницю в настроях та в налаштуваннях людини на саме життя, а й усвідомлення того, що категорії, в яких інтегровано життєві настрої людей та ставлення до життя, не дають змоги навіть гіпостазувати можливість остаточного поглинання якимось одним, остаточним категоріальним підходом до життя, всіх інших. «Він промовисто виступає проти припущення, що якийсь один із них може бути фінальним» (Benedict 1935, 37). Як показав текстовий аналіз, остання теза, у якій Р. Бенедикт підсумовує для себе критичний переказ деяких тез В. Дільтея з праці «Типи світогляду та виформування їх у метафізичних системах», є продовженням роботи над новими аргументами до критики Б. Маліновського, порівняно з тими, які було вже напрацьовано попередньо у статті «Конфігурації культур у Північній Америці» (Benedict 1932, 2–3). У згаданій вище статті зверненню Р. Бенедикт до праці «Вступ до гуманітарних наук» (*Einleitung in die Geisteswissenschaften*) В. Дільтея передували два важливі моменти. Перший стосувався особливої уваги до просування Б. Маліновським ідеології функціональності рис

культури, згідно з якою кожна культурна риса окремої культури не існує самостійно, а має контексти включеного функціонування в загальному культурному комплексі. Згідно з Р. Бенедикт, такий підхід дає ключ до розгляду цілісності окремих культур і культури загалом та є твердженням, «яке виглядає доречним на початку дослідження, а не в його підсумковій частині» (Benedict 1932, 2). Другий момент стосувався виділення поширених тез, якими за першої нагоди захищають пояснення життєздатності локальної культури первісних спільнот, отримане шляхом виділення прагматично зв'язаних значень рис культури. Першим прикладом «останнього аргументу» захисту функціоналізму стало публічне поширення фізіологами як яскравого модельного прикладу функціональності зору через наслідування в унормованих діях м'яза ока унормованого тактильного сприйняття предмета. Другим прикладом поширеної тези, яка підтримує зусилля функціоналістів у дослідженнях культури, на думку Р. Бенедикт, може стати положення про відсутність будь-яких обмежень на унормування та раціоналізацію людського життя (Benedict 1932, 2). На думку Р. Бенедикт, ідейні імплікації гештальтпсихології, з яких швидко перехоплюється мода на поглиблення розуміння цілісності будь-яких явищ через ефект «властивостей цілого», або «цілісності тенденцій», можуть сприяти підтримці всіх без винятку узагальнень з функціональних пояснень життєздатності стародавніх культур. Саме тому вона поновлює критику останніх аргументів підтримки узагальнень концепції Б. Маліновського, приєднання до яких непомітно полегшили імплікації гештальтпсихології, введенням у дію оцінок В. Дільтея щодо спроб філософів упродовж усєї писемної історії знайти категорії для остаточної раціоналізації життя, які тепер намагаються повторити в антропології шляхом заміщення описами життєздатної цілісності окремої культури неписемного світу всіх живих стародавніх культур (Benedict 1935, 36–37). Це означало, що для Р. Бенедикт цілісність, яку культура отримує в патерні, відповідає критерію неадитивної форми існування у ньому окремих рис культури, але не вичерпується цією відповідністю. І тому композиційне переміщення оцінок праці В. Дільтея «Типи світогляду та виформування їх у метафізичних системах» у горизонт методологічних імплікацій гештальтпсихології мало, на думку Р. Бенедикт, послабити довіру до кола т. зв. «останніх» аргументів підтримки концепції Б. Маліновського, які продовжували живити некритичне сприйняття її генералізації (р. 35).

У розділі «Конфігурація культури та особистість», що є частиною праці Ф. Бока та С. Левіта «Переосмислення психологічної антропології. Критична історія» (Rethinking psychological anthropology. Critical history 2019, 32–40), функціональне призначення підведення імплікацій з гештальтпсихології під «аргумент Дільтея» не було враховано. Ба більше, сприйняття неадитивного розуміння рис культури в концепції патернів культури Р. Бенедикт як суголосного ідеям гештальтпсихології, на думку Ф. Бока та С. Левіта, і має бути відправною точкою реконструкції мережі понять, що попередньо склалися навколо ідей конфігурації, особистості та гештальту у школі «Культура та особистість», яку згодом і розвинула Р. Бенедикт у концепції патернів культури. За зразок об'єднання понять конфігурації, особистості і поведінки в культурі Ф. Бок та С. Левіт обрали працю Е. Сепіра «Поява поняття особистості у вивченні культур» (Sapir 1934, 408–415). На підставі вибірки з трьох репрезентативних цитат із вказаної роботи (Sapir 1934, 408, 410, 412–413) – щодо концептуальної перспективи об'єднання понять «поведінки», «особистості» та «культури» у дослідженнях культури – Ф. Бок та С. Левіт склали опис трьох необхідних змін в описах особливостей культур на основі поняття конфігурації культур. По-перше, ці зміни вимагають розуміння того, що складна інтеграція культури на багатьох рівнях робить її опис доволі відмінним від традиційного запису її рис у переліку наявних життєвих практик та вірувань (Bock and Leavitt 2019, 33). По-друге, єдність рис культури у відповідному культурному патерні через невидимий символічний або логічно-імплікативний характер встановлення в ньому єдності рис стає антитезою до механічного встановлення зв'язків між рисами культури за обов'язковим розподільним списком царин їхнього існування (р. 33). По-третє, антрополог відтепер не має цуратися вивчення оцінок носіїв культури, свідомих щодо характерних точок проявів єдності їхньої культури, бо саме індивідуальність у людині є системним носієм пошуку, створення та контролю за сенсом встановленої єдності в культурі (р. 33–34). За сценарієм «критичного переосмислення» «Патернів культури» Ф. Бок та С. Левіт знайшли в другому та третьому розділах цієї праці підтвердження концептуальної адаптації Р. Бенедикт вказаних настанов конфігуративного дослідження культури, ініційованих Е. Сепіром, до описів цілісності живих культур неписемного світу як патернів (Benedict 1935, 15–40). Цю адаптацію репрезентовано

в лінійній послідовності цитувань тез Р. Бенедикт із вказаних розділів з однією метою: демонстрації присутності в розумінні цілісності культур через їхній патерн, остаточної відмови від адитивного опису цілісності культури через максимально повний опис її рис (Bock and Leavitt 2019, 37–38). І тому ідею патернування культур Р. Бенедикт можливо оцінити тільки тоді, «коли ми відмовимося від розгляду культури через фіксацію її ізольованих рис на користь цілісної культури» (р. 38).

Як показує текстовий аналіз, обраний Р. Бенедикт шлях до актуалізації поняття «патернування» культур у главах «Множинність культур» та «Інтеграція культур» має різний характер. У главі «Множинність культур» (Benedict 1935, 15–31) концептуальне наближення до поняття патернування культури має чітко фіксовану перспективу. Цю перспективу, як добре відомо, окреслено тезою: «у культурному житті так само, як і в мові, відбір є першочерговою необхідністю» (р. 16). Ця теза є своєрідним дзеркалом двох фрагментів. У фрагменті, який передує цій тезі, Р. Бенедикт дає короткий перелік «аспектів» людського життя, з яких звичай формується опис культур. Перелік цих аспектів дублює описи власності, соціальної ієрархії, інституту батьківства та постбатьківства, сексуального життя, культів, пантеону богів, інституцій та форм неприродного покарання. Але це не означає, що в кожній культурі всі ці риси є виразно самостійними та дублюють список усіх аспектів культури. У живих локальних культурах окремі риси культури можуть мати такий потенціал, який дає змогу забирати в інших рис цієї культури самостійне інституційне існування і утворювати культурні комплекси, здатні надавати доволі неочікувані напрямки розвитку рисам культури і навіть народжувати нові (р. 16). Другий фрагмент, який іде відразу за тезою про схожість між вибором мови та культури, додає до поняття вибору культури важливі висновки. Сенс останніх полягає в усвідомленні того, що особливості окремої мови, які реально зафіксовано в сотнях фонетичних елементів, використовуються в реальному спілкуванні у значно меншому обсязі (р. 16). Так само і опис рис локальної культури аж ніяк не може відбуватися за номенклатурним списком усіх аспектів культури. Р. Бенедикт підкреслювала, що практика перенесення елементів фонетичної системи будь-якої мови в іншу як нової точки оцінки останньої свідчить тільки про нерозуміння значення розходження мов, яке відбулося та закріпилося

у відмінностях фонетик реального спілкування (р. 16–17). У добре відомому образі всіх культур як арки, поділеної на сегменти культурного вибору, Р. Бенедикт зафіксовано усвідомлення значення фактичного незбігу фонетичного потенціалу окремої мови та його практичного втілення у спілкуванні (р. 17). Тому Р. Бенедикт і поділила відмінності живих стародавніх культур, які містила в собі множина всіх можливих форм людської поведінки, на сегменти, кількість яких визначав список характерних проявів набутих відмінностей. Але короткий опис проявів відмінностей культур у формах поведінки, прив'язаних до вікового статусу, підліткового віку, статевого дозрівання, дотримання табу на інцест та військових обов'язків (р. 17–25), не був кроком Р. Бенедикт у бік культурного релятивізму, а дав лише привід до критики поширених хибних уявлень. Стисле вираження цих хибних уявлень можна побачити в їхньому запереченні: «Війна не є вираженням інстинкту забіякуватості» (р. 25). Тому в наведеному описі відмінностей живих культур стародавнього світу, на думку Р. Бенедикт, слід бачити не відмінність культурних відповідей на імпульси інстинктивного розуму загальних людських потреб чи їхніх здібностей, а реальне свідчення про утворення в цих культурах інституційних засад систематичного опанування базових потреб та постійної ініціативності людини (р. 25). Саме тому для добре інтегрованої культури існує не тільки впорядковане інтелектуальне й емоційне забезпечення її рушійних сил, а й увага до проявів незвичайної поведінки, яка може відкрити доцільність невідкладної культурної акумуляції окремих форм неочікуваної індивідуальної поведінки (р. 33). Але відстеження цих уточнень Р. Бенедикт природно породжує питання про можливість існування остаточного уточнення, яке б прямо виводило нас у точку опису цілісності живих неписьмених культур як патернів. Чи слід іти шляхом Ф. Бока і С. Левіта: будувати з цитат та уточнень Р. Бенедикт шлях до точки визначення поняття патернування культур, який прямо втілено, наприклад, у описі розподілу аполлонійського та діонісійського патернів між індіанцями пуебло та індіанцями Рівнин (Bock and Leavitt 2019, 32–38). Для відповіді на це питання слід зробити дуже короткий відступ, щоб зрозуміти очима К. Гірца його вагу.

На думку К. Гірца, в антропології «ефективними є короткі теоретичні відступи» (Гірц 2001, с. 34). Вимога побачити за ними ще необхідність їхнього узагальнення є залишковим

проявом «академічного захоплення формальною симетрією» (с. 34). А з урахуванням того, що кожне дослідження в антропології треба починати з критики всього обсягу попередніх дотичних ідей за умов відсутності верифікованого обсягу навіть застарілих ідей, дослідники часто звертаються до вивчення вже відомих явищ культури з надією отримати більш глибоке тлумачення цих явищ на підставі доданих деталей в їхні описи. Так само і вимога, щоб висновки цього тлумачення були виведені за описи культурних явищ, несе загрозу заниження їхнього значення. Тому антропологи, за свідчення теоретичного руху, приймають винайдення нових своєрідних «голок», уколів критичними аргументами своїх попередників, що описували і тлумачили ці самі явища (с. 35–36, 38, 40). Ось чому рух думки Р. Бенедикт по траєкторії критичних зауваг старих загальних ідей та ідей, що прямо концептуально стосувалися теми дослідження, складається не з умовно рівноцінних одиниць критики, а з нерозлогих складників, інтеграція яких має ознаки мультиплікативної критики. Остання може розсіюватися в послідовних серіях локальних критичних висновків, інтегруватися в критичний підхід або позицію і навіть ставати непомітною складовою частиною описів стародавніх живих культур або стриманим критичним передбаченням їхнього публічного сприйняття. Саме нерозлогий формат критичних складників, включених до описів живих індіанських культур, не дав змоги побачити наявність критичної роботи Р. Бенедикт над поняттями аполлонійського та діонісійського начал Ф. Ніцше, які увійшли до описів живих культур індіанців пуебло та індіанців Рівнин. Саме на цю підготовчу критичну роботу Р. Бенедикт звернув особливу увагу Дж. Бун, який мав більш ніж двадцятирічний досвід колективного обговорення зі студентами та фаховими дослідниками праці «Патерни культури» (Boon 1999, 25). Саме з цих «перечитувань під обговорення» і відкрилося розуміння того, що підведення відмінностей індіанських племен пуебло та індіанських племен Рівнин під антитезу «аполлонійського» та «діонісійського» начал давньогрецької культури з Ф. Ніцше не означало, згідно з Р. Бенедикт, повторення цими індіанськими культурами відомого сценарію діалектичного випробовування себе іншою культурою (Benedict 1935, 57). Ба більше, як показав Дж. Бун, і в самого Ф. Ніцше можна знайти опис емоційної цінності захисту від такого випробовування, який стосується тільки опису рішучого захисту аполлонійських засад державою дорійців (Ницше 1990, с. 70–71). І тому розуміння

того, що для Р. Бенедикт антитеза «аполлонійської» та «діонісійської» конфігурації культур є тільки «позиційною» дихотомією в ультраоб'єктивному описі відмінностей культур (Boon 1999, 26), залишається ще в тіні, під вагою попередніх описів згаданих відмінностей цих культур як психологічних типів (Бенедикт 1997, с. 95–100, 105–106) та етосу (Benedict 1932, 5). Навіть наголос Р. Бенедикт на тому, що «аполлонійські інституції пуебло пішли значно далі за грецькі» (Benedict 1935, 57), не став стимулом звернення уваги на подання описів згаданих відмінностей індіанських культур як диспозиційних дескрипцій. У розділі, присвяченому Р. Бенедикт, Д. Мур (Moog 2012, 71–87) подає описи патернів культур індіанських племен Р. Бенедикт як описи певної системи цінностей життя з ознаками цілісності гештальту (Moog 2012, 81–82). А Х. Сідкі в концептуальному описі праці «Патерни культури» Р. Бенедикт (Sidky 2004, 147–156) робить головний акцент на відсутності в описах відмінностей культур індіанців пуебло та індіанців Рівнин будь-якого пояснювального потенціалу. Останній, на його думку, втрачено тому, що опис відмінностей культур через відмінності відповідних патернів культури має ознаки логічної тавтології, характерної для фіктивного пояснення (р. 156). І, як засвідчила В. Бабкок, саме критика опису протилежності культур індіанців пуебло та культури індіанців Рівнин і дотепер є однією з найголовніших точок вияву критичних оцінок «Патернів культури» Р. Бенедикт (Babcock 1992, 63–65). Цей щільний бар'єр професійної критики праці Р. Бенедикт «Патерни культури», основи якого заклав ще Л. Кробер (Kroeber 1935), значно ускладнює сприйняття оригінальних результатів її концептуального перечитування. Ба більше, цю критику дуже оригінально підсилив К. Гірц. У нарисі «Ми / не ми. Мандрівки Бенедикт» (Geertz 1988, 102–128) він надав новий горизонт оцінки праці Р. Бенедикт з поняттям патернів культури, якими описуються культури, що пройшли етап культурного вибору, як і мови, що зробили свій фонетичний вибір та закріпили його в реальному спілкуванні. Саме від цієї паралелі культури і мови, на думку К. Гірца, і бере початок поетичне натхнення, в якому пошук надтонких особливостей набув ознак ходіння по колу випробовування власної культурної ідентичності дослідника описом досліджуваної культури з ознаками самоіронії Дж. Свіфта (Geertz 1988, 111–113, 115).

Висновки. Проведений аналіз праць Б. Бабкок (Babcock 1992), Ф. Бока і С. Левіта (Bock and Leavitt 2019) та Дж. Буна (Boon 1992), які

утворили простір концептуального «перечитування» та «переосмислення» праці Р. Бенедикт «Патерни культури» (S2), разом із текстологічною перевіркою цих концептуальних ініціатив дає можливість оцінити їхню фактичну спроможність до внесення отриманих уточнень у канонічний концептуальний опис вказаної праці. Найбільш перспективний результат у межах окресленого питання отримав Дж. Бун. Йому вдалося продемонструвати, що контрастна характеристика патернів культури індіанських племен пуебло та Рівнин є описом напруженого протистояння цих культур за т. зв. коротким сценарієм протистояння аполлонійської і діонісійської культур, у якому абсолютно унеможливлено включення протилежних культур всередину культур з метою їхньої адаптації. Тому і описи цих індіанських культур у згаданих вище категоріях можна кваліфікувати за диспозиційну дескрипцію цих культур. Аналіз ініціативи «критичного переосмислення» ідеї патернів культури Ф. Бока та С. Левіта показав, що її реалізовано у форматі «критичної історії». Еквівалентом цієї історії стала демонстрація послідовного розвитку методологічних настанов конфігуративного опису цілісності культур Е. Сепіра, які згодом реалізує ідея патернування культур Р. Бенедикт в описах цілісності культур, що пройшли стадію патернування та зсередини засвоїли аксіоми цілісності, чим своєрідно повторили ідею гештальту. Концептуальна ініціатива Б. Бабкок у частині «перечитування» праці «Патерни культури» Р. Бенедикт є дуже насиченим тематичним літописом уваги до написання праці Р. Бенедикт, її критичних оцінок, наведення фактів реінтерпретацій ідеології патернів культури і навіть збігів з іншими авторами у стилі письма. На підставі порівняльно-текстологічного аналізу відповідних фрагментів з праць Р. Бенедикт зафіксовано деякі важливі особливості концептуальної реакції авторки на поради М. Мід та Ф. Боаса, про які згадувала Б. Бабкок. У статті продемонстровано, як під критику Б. Маліновського Р. Бенедикт створила зв'язаний, критичний аргумент негенеалогічного формату, з ознаками мультиплікативності, які зникали при розкладанні критичної аргументації Р. Бенедикт у «Патернах культури» на окремі адресні критичні аргументи, які тільки і відстежувала Б. Бабкок. Наведені критичні висновки дають право говорити про необхідність введення поняття «диспозиційної дескрипції» та критики з ознаками мультиплікативності в описи особливостей концептуального оформлення Р. Бенедикт поняття патернів культури.

Список використаної літератури

- Бенедикт Р. Психологические типы в культурах Юго-Запада США / пер. с англ. Е. М. Лазаревой. *Антология исследований культуры. Т. 1: Интерпретация культуры*. Санкт-Петербург: Университетская книга, 1997. С. 271–284. URL: https://lib.uni-dubna.ru/search/files/phil_ant_cult1/~phil_ant_cult1.htm#2 (дата обращения: 21.11.2020).
- Гірц К. «Насыченный опис»: у пошуках інтерпретативної теорії культури. *Інтерпретація культур. Вибрані есе* / пер. з англ. Н. Комарова. Київ: Дух і Літера, 2001. С. 9–42. URL: [https://chtyvo.org.ua/authors/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur/\(data_zverнення:30.09.2020\)](https://chtyvo.org.ua/authors/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur/(data_zverнення:30.09.2020)).
- Ницше Ф. Рождение трагедии из духа музыки. Предисловие к Рихарду Вагнеру. *Сочинения в двух томах. Т. 1* / пер. с нем. Г. А. Рачинский. Москва: Мысль, 1990. С. 57–157. URL: https://imwerden.de/pdf/nietzsche_sochineniya_tom1_1990_text.pdf (дата обращения: 10.01.2021).
- Babcock B. Not the absolute singular: re-reading Ruth Benedict. *A Journal of Women Studies*. 1992. Vol. 12, no. 3. P. 39–77. URL: <https://www.jstor.org/stable/i366805> (date of access: 11.01.2021).
- Benedict R. Configurations of culture in North America. *American Anthropologist*. 1932. Vol. 34, no. 1. P. 1–27. URL: <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1525/aa.1932.34.1.02a00020> (date of access: 12.12.2020).
- Benedict R. Patterns of culture. London: Routledge & Kegan Paul Ltd, 1935. 211 p. URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.184602/page/n3/mode/2up> (date of access: 15.08.2020).
- Benedict R. Patterns of culture. With a new Preface by Margaret Mead. Boston: Houghton Mifflin Company, 1959. 291 p. URL: https://eighbooks.xyz/dl.php?q=patterns_of_culture_amazon_co_uk_benedict_ruth (date of access: 15.08.2020).
- Bock P. K., Leavitt S. C. Configuration of culture and Personality. *Rethinking psychological anthropology. Critical history*. Illinois: Waveland Press, Inc., 3rd ed., 2019. P. 31–46. URL: https://books.google.com.ua/books?id=YapxDwAAQBAJ&pg=PR3&hl=uk&source=gbv_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false (date of access: 06.09.2020).
- Boon J. A. Re Menses: Rereading Ruth Benedict, Ultraobjectively. *Verging on extra-vagance: Anthropology, history, religion, literature, art...showbiz*. Princeton, New-Jersey, Princeton University Press, 1999. P. 23–42. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=GFfWVHHXbq4C&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false> (date of access: 15.08.2020).
- Erickson P. A., Murphy L. D. Margaret Mead and Ruth Benedict. *A history of anthropological theory*. 5th ed. University of Toronto Press, 2017. P. 129–137. URL: https://www.academia.edu/38370589/Paul_A_Erickson2c_Liam_D_Murphy_A_History_of_Anthropological_Theory_University_of_Toronto_Press (date of access: 27.02.2020).
- Geertz C. Us / Not-Us: Benedict's Travels. *Works and lives. The anthropologist as author*. Stanford, 1988. P. 102–128. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&id=_EMEZKVE8UcC&q=Benedict#v=snippet&q=Benedict&f=false (date of access: 29.10.2020).
- Kroeber A. L. Patterns of culture. Ruth Benedict. *American Anthropologist*. 1935. Vol. 37, no. 4. P. 689–690. URL: <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1525/aa.1935.37.4.02a00190> (date of access: 16.08.2020).
- Moore J. D. Ruth Benedict: Patterns of Culture. *Visions of culture: an introduction of anthropological theories and theorists*. 4th ed. Lanham, New York, Toronto, Plymouth, 2012. P. 71–87. URL: https://books.google.sm/books?id=We4N11-IrB4C&pg=PA71&hl=uk&source=gbv_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=true (date of access: 29.12.2020).
- Radin P. Primitive man as philosopher. New York and London: D. Appleton and Company, 1927. 402 p. URL: https://archive.org/stream/primitivemanasp031975mbp/primitivemanasp031975mbp_djvu.txt (date of access: 15.10.2020).
- Sapir E. The emergence of the concept of personality in a study of cultures. *Journal of Social Psychology*. 1934. Vol. 5, no. 3. P. 408–415. URL: https://brocku.ca/MeadProject/Sapir/Sapir_1934_c.html (date of access: 15.08.2020).
- Sidky H. Ruth Benedict: configurationism and the patterns of culture. *Perspectives on culture: a critical introduction to the theory in cultural anthropology*. New Jersey, 2004. P. 147–156. URL: <https://archive.org/details/perspectivesoncu0000sidk/page/156/mode/2up> (date of access: 18.10.2020).

References

- Babcock, Barbara. 1992. “Not in the absolute singular”: re-reading Ruth Benedict.” *A Journal of Women Studies* 12(3): 39–77. <https://doi.org/10.2307/3346643>
- Benedict, Ruth. 1932. “Configurations of culture in North America.” *American Anthropologist* 34(1): 1–27. <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1525/aa.1932.34.1.02a00020>
- _____. 1935. *Patterns of culture*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd. <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.184602/page/n3/mode/2up>
- _____. 1959. *Patterns of culture. With a new Preface by Margaret Mead*. Boston: Houghton Mifflin Company. https://eighbooks.xyz/dl.php?q=patterns_of_culture_amazon_co_uk_benedict_ruth
- _____. 1997. “Psychological Types in the Cultures of Southwest.” In *Interpretatsiya kultury. Vol. 1: Antologiya issledovaniy kultury*, 271–84. Translated by E. M. Lazareva. St. Petersburg: Universitetskaya kniga. https://lib.uni-dubna.ru/search/files/phil_ant_cult1/~phil_ant_cult1.htm#2 [in Russian].
- Bock, Philip K., and Stephen C. Leavitt. 2019. *Rethinking psychological anthropology. Critical history*. Illinois: Waveland Press, Inc. https://books.google.com.ua/books?id=YapxDwAAQBAJ&pg=PR3&hl=uk&source=gbv_selected_pages&cad=2#v=onepage&q&f=false
- Boon, James A. 1999. *Verging on extra-vagance: Anthropology, history, religion, literature, arts ... showbiz*. Princeton, New-Jersey: Princeton University Press. <https://books.google.com.ua/books?id=GFfWVHHXbq4C&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false>
- Erickson, Paul A., and Liam D. Murphy. 2017. “Margaret Mead and Ruth Benedict.” In *A history of anthropological theory*, 129–37. 5th ed. University of Toronto Press. https://www.academia.edu/38370589/Paul_A_Erickson2c_Liam_D_Murphy_A_History_of_Anthropological_Theory_University_of_Toronto_Press
- Geertz, Clifford. 1988. “Us / Not-Us: Benedict's Travels.” In *Works and lives: the anthropologist as author*, 102–28. Stanford: Stanford University Press. https://books.google.com.ua/books?hl=uk&id=_EMEZKVE8UcC&q=Benedict#v=snippet&q=Benedict&f=false
- _____. 2001. “Thick description: toward an interpretive theory of culture.” In *Interpretatsiia kultur. Vybrani ese*, 9–42. Translated by Natalia Komarova. Kyiv: Duh i Litera. [https://chtyvo.org.ua/authors/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur/\[in_Ukrainian\]](https://chtyvo.org.ua/authors/Clifford_Geertz/Interpretatsiia_kultur/[in_Ukrainian]).
- Kroeber, Alfred L. 1935. Review of *Patterns of culture*, by Ruth Benedict. *American Anthropologist* 37(4): 689–90. <https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1525/aa.1935.37.4.02a00190>
- Moore, Jerry D. 2012. “Ruth Benedict: Patterns of Culture.” In *Visions of culture: an introduction to anthropological theories and theorists*, 71–87. 4th ed. Lanham, New York, Toronto, Plymouth: A division of Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

- https://books.google.sm/books?id=We4N11-IrB4C&pg=PA71&hl=uk&source=gbs_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=true
- Nietzsche, Friedrich. n.d. "Die Geburt der Tragödie, Oder: Griechentum und Pessimismus." In *Literaturnyye pamyatniki*. Vol. 1: *Sochineniya v dvukh tomakh*, 57–157. Translated by G. A. Rachinskiy. Moscow: Mysl. https://imwerden.de/pdf/nietzsche_sochineniya_tom1_1990_text.pdf [in Russian].
- Radin, Paul. 1927. *Primitive man as philosopher*. New York and London: D. Appleton and Company. https://archive.org/stream/primitivemanasph031975mbp/primitivemanasph031975mbp_djvu.txt
- Sapir, Edward. 1934. "The emergence of the concept of personality in a study of cultures." *Journal of Social Psychology* 5(3): 408–15. https://brocku.ca/MeadProject/Sapir/Sapir_1934_c.html
- Sidky, H. 2004. "Ruth Benedict: configurationalism and the patterns of culture." In *Perspectives on culture : a critical introduction to the theory in cultural anthropology*, 149–56. New Jersey: Pearson Prentice Hall. <https://archive.org/details/perspective-soncu0000sidk/page/156/mode/2up>

Yurij Dzhulay

CONCEPTUAL RESULTS OF THE PRACTICE OF RE-READING AND RETHINKING OF RUTH BENEDICT'S *PATTERNS OF CULTURE*

Ruth Benedict's *Patterns of Culture* has a long history of professional criticism by cultural anthropologists. Still, at the beginning of the 1990s, appeared singular attempts of critical rethinking of the concept of patterns of culture, which were provided with appropriate reconstruction. The initiative belonged to P. Bock and S. Leavitt. Other instances of critical analysis came from attempts to generalize the phenomenon of re-reading the works of Ruth Benedict. In this article those rare initiatives of 'critical re-reading' are represented by the paper by B. Babcock and J. Boon. As an analytical unit for reviewing B. Babcock's academic exposition of conceptual considerations and criticisms, we chose the description of positive perception by Ruth Benedict of the idea from W. Dilthey that we have no grounds for hoping to get any eventual categorical form of rationalization of life from philosophy. As the textual analysis has shown, Ruth Benedict picked this postulation of W. Dilthey's to block the effect of 'final' apologetical theses for support and acceptance of functional descriptions of living archaic cultures of Trobriand Islands and Mainland of Melanesia by B. Malinowski as a template for description of any culture. Regarding the attachment of gestalt psychology implications to existing apologetic arguments for presentation of the mentioned functional descriptions of living archaic cultures as a sample for description of any living culture, the multiplicative meaning of Dilthey's thesis for Ruth Benedict becomes clear. This multiplicative assignment of Dilthey's argument shows that in critical reconstruction by P. Bock and S. Leavitt gestalt psychology implications were incautiously presented as a horizon for inclusion of the ideas of configuration, individuality, and culture into the concept of *pattern of culture*. Concurrently, J. Boon managed to demonstrate that descriptions of antagonism of Indian tribes of Pueblo and Plain cultures contain no depictions of internal testing of one culture by the other. Therefore, a full description of these cultures antagonism as opposition of Apollonian and Dionysian patterns of Indian tribes of Pueblo and Plain culture made up the focal matter of 'dispositional description', which is an important methodological achievement of Ruth Benedict.

Keywords: R. Benedict, B. Babcock, P. Bock, J. Boon, patterns of culture, Apollonian culture, Dionysian culture, F. Nietzsche, dispositional description, multiplicative critique.

Матеріал надійшов 02.03.2021

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)